

Prof. dr hab. Łukasz Błaszczak
Zakład Postępowania Cywilnego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytet Wrocławski

Ocena dorobku i osiągnięć naukowych Pani dr Olgi Marii Piaskowskiej w związku z postępowaniem w przedmiocie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne

Podstawą do sporządzenia recenzji jest decyzja Rady Naukowej Instytutu Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego Pani dr Oldze Marii Piaskowskiej w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne. Pismem z dnia 22 marca 2022 roku zostałem poinformowany przez Panią Dyrektora Instytutu Prawa dr hab. Teresę Gardocką, prof. Uniwersytetu SWPS o powołaniu mojej osoby w charakterze recenzenta w przedmiotowym postępowaniu.

Przedmiotowa ocena została dokonana w oparciu o kryteria wskazane w art. 219 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018, poz. 1668 z późn. zm.) (dalej jako: PSZWiN). Zgodnie ze wskazaną regulacją stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
 - a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
 - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowym lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub

c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej (art. 219 ust. 1 PSZWiN).

W związku z powyższym konieczne stało się ustalenie, czy wskazane kryteria zostały spełnione w stosunku do osoby Pani doktor i czy przedstawiona w toku postępowania dokumentacja daje podstawę do zajęcia pozytywnego stanowiska w tym względzie.

I. Stopień doktora nauk prawnych

Habilitantka jest magistrem prawa na podstawie obronionej pracy magisterskiej pt. *„Mediacja w procesie karnym”*, przygotowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Kazimierza Marszała. Obrona pracy magisterskiej miała miejsce 2006 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego. Następnie Pani dr Olga Maria Piaskowska w latach 2006-2010 r. uczęszczała na seminarium doktoranckie na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach prowadzone przez prof. Kazimierza Marszała. W 2013 r. uzyskała stopień doktora nauk prawnych w zakresie prawa nadany przez Radę Naukową Instytutu Prawa Karnego Uniwersytetu Warszawskiego. Jego podstawą była rozprawa doktorska *„Znaczenie prejudycjalne rozstrzygnięć administracyjnych w procesie karnym”*. Rozprawa doktorska została przygotowana pod kierunkiem prof. dr hab. Marii Rogackiej - Rzewnickiej (UW). Recenzentami w przewodzie doktorskim byli: prof. zw. dr hab. Andrzej Murzynowski, prof. dr hab. Aleksandra Wiktorowska (UW) oraz prof. dr hab. Teresa Gardocka (USWPS). Rozprawa ta ukazała się drukiem w 2014 roku pod zmienionym nieco tytułem, a mianowicie *„Znaczenie rozstrzygnięć administracyjnych w procesie karnym”*. Pani dr Olga Maria Piaskowska w tym okresie bardzo aktywnie angażowała się w pracę naukową, czego efektem było kilka interesujących publikacji. Oceniając stronę merytoryczną samej rozprawy doktorskiej (już w formie monografii prawniczej) należałoby wspomnieć, że jest to opracowanie na wysokim poziomie merytorycznym i stanowi niezwykle interesujące spojrzenie Autorki na problematykę związania oraz roli rozstrzygnięć administracyjnych na płaszczyźnie procesu karnego. Mimo, że w tym akurat zakresie tematycznym nie było to jedyne spojrzenie na przedmiotowe zagadnienie, to jednak praca Pani dr Olgi Marii

Piaskowskiej charakteryzowała się dużą oryginalnością i co ważniejsze wysokim poziomem merytorycznym. Pani dr Olga Maria Piaskowska również po obronie doktoratu zaangażowała się bardzo mocno w działalność naukową, czego efektem były kolejne interesujące publikacje. Jednocześnie w 2016 roku Pani doktor Olga Maria Piaskowska została wpisana na listę adwokatów, prowadzoną przez Okręgową Radę Adwokacką w Warszawie.

W tym miejscu należy wspomnieć o tym, że wysoki poziom merytoryczny przygotowywanych przez Panią doktor publikacji naukowych niewątpliwie miał wpływ na dalszy przebieg jej kariery zawodowej. Od 2015 r. Pani dr Olga Maria Piaskowska jest związana z SWPS Uniwersytetem Humanistycznospołecznym w Warszawie (wcześniej Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Warszawie). Od października 2016 r. jest zatrudniona w ww. jednostce na stanowisku adiunkta (etat badawczo-dydaktyczny) na Wydziale Prawa; obecnie w Katedrze Prawa Prywatnego, którą kieruje dr hab. Andrzej Szlęzak, prof. SWPS. Jest także członkiem Rady Naukowej Instytutu Prawa Uniwersytetu SWPS. Na szczególną uwagę zasługuje tu okoliczność, że od 2011 r. do 2021 r. była ona zatrudniona w Sądzie Najwyższym, gdzie zajmowała kolejno stanowisko asystenta i starszego asystenta w Izbie Cywilnej. Do jej obowiązków należało m.in. przygotowywanie propozycji rozstrzygnięć i orzeczeń oraz ich uzasadnień, a także innych dokumentów związanych z zadaniami wykonywanymi przez Sąd Najwyższy. Zajmowała się także badaniami i analizą orzecznictwa w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego odnoszącego się do zażalenia na orzeczenie kasatoryjne. Wyniki tych badań uwieńczono zostały następnie w publikacji.

Na marginesie należy zaznaczyć, że Pani dr Olga Maria Piaskowska w 2015 roku otrzymała wyróżnienie w konkursie "Złote Skrzydła" Dziennika Gazety Prawnej za opublikowaną wersję rozprawy doktorskiej. Zaś w roku 2016 została laureatem konkursu "Rising Stars – prawnicy liderzy jutra"-2016 (konkursu organizowanego przez Dziennik Gazetę Prawną i Wolters Kluwer). Otrzymała również kilkakrotnie nagrodę dziekana za pracę dydaktyczną, a także nagrodę Dyrektora Instytutu Prawa (za pracę naukową w roku 2019/2020). Co prawda powyższe osiągnięcia nie stanowią osobnych elementów, które mogłyby wypełnić obszar działalności naukowej Habilitantki, jednak świadczą o tym, że jest osobą w pełni zaangażowaną, starającą się przekuć pewne rozwiązania na praktykę, ale równocześnie dają obraz osoby, która

realizuje się w wielu płaszczyznach i obszarach, a przy tym jest ambitna i wytrwała w realizacji założonych celów.

Wspomniane powyżej kryterium w postaci posiadania stopnia doktora wynikające z treści art. 219 ust. 1 pkt 1 PSZWiN jest spełnione w stosunku do osoby Habilitantki.

II. Monografia naukowa jako osiągnięcie naukowe

Jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 PSZWiN Habilitantka wskazała dzieło opublikowane w całości pt. „*Stwierdzenie naruszenia Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i jego skutki w polskim procesie cywilnym*” (Warszawa 2021). Przy tradycyjnym ujęciu przedstawioną książkę można uznać za „książkę habilitacyjną”, która stanowi niejako pierwsze spojrzenie na tę kwestię w tak szerokim ujęciu. Wybór tematu badań naukowych należy ocenić zdecydowanie pozytywnie. Publikacja jest pierwszym w polskim piśmiennictwie kompleksowym opracowaniem monograficznym poświęconym nie tylko problematyce stwierdzenia naruszenia Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, ale również skutkom tego naruszenia w polskim procesie cywilnym. W pracy zebrana została bogata bibliografia nie tylko krajowa, ale przede wszystkim zagraniczna.

Przedmiotem podjętej w monografii problematyki była kwestia związana ze skutkami, jakie orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka stwierdzające naruszenie Konwencji mogą wywołać w polskim procesie cywilnym. W konsekwencji praca skupiła się na dwóch zadniczych zagadnieniach, dla których centralną osią było ustalenie jakie znaczenie dla polskiego procesu cywilnego ma orzecznictwo ETPC. Jak sama Habilitantka wskazuje, po pierwsze, skutki można określić jako skutki o charakterze generalnym związane z oddziaływaniem orzecznictwa strasburskiego na judykaty sądów krajowych (*res interpretata*). W tym sensie jest to zagadnienie związane ze stosowaniem przepisów Konwencji oraz nierozdzielnie z nią związanego orzecznictwa ETPC w systemie prawa krajowego, w tym także w toku procesu cywilnego. Po drugie, są to skutki indywidualne (relacja *inter partes*), które związane są ściśle z obowiązkiem wykonania wyroku ETPC, w tym z wyborem właściwego środka służącego usunięciu naruszenia.

Generalna hipoteza pracy, której podporządkowano jej kompozycję sprowadza się do stwierdzenia, że w porządku wewnętrznym powinien istnieć środek prawny pozwalający, w razie stwierdzenia przez ETPC naruszenia Konwencji, na ponowne

zbadanie lub wznowienie postępowania w tych przypadkach, gdy do naruszenia tego doszło w sądowym postępowaniu cywilnym. Na tej podstawie wypracowane zostały kolejne hipotezy badawcze i jak sama Habilitantka wskazuje w swojej monografii można wyróżnić aż sześć hipotez. Po pierwsze, Europejska Konwencja Praw Człowieka w treści praw i wolności podlegających ochronie zawiera szereg gwarancji procesowych, które Państwa-strony Konwencji muszą zapewnić w postępowaniach wewnętrznych. Siłą rzeczy odnoszą się one do procesu cywilnego. Po drugie, z uwagi na subsydiarność ochrony konwencyjnej, Konstytucja RP powinna udzielać ochrony tym samym prawom i wolnościom co Konwencja, a także chronić te same gwarancje procesowe, pomimo że zakres ochrony konwencyjnej i konstytucyjnej może się znacząco różnić. Po trzecie, jako że źródłem tych różnic może być działalność orzecznicza ETPC stosowanie doktryny żywego instrumentu, a więc stosowanie wykładni ewolucyjnej, to ta właśnie okoliczność może prowadzić do tego, że w niektórych przypadkach nadane zostanie nowe, nieznane do tej pory brzmienie przepisów EKPC. Stosowanie wykładni ewolucyjnej ma znaczenie dla charakteru prawnego orzeczenia ETPC w tej części, a także przekłada się na trudności w zastosowaniu standardu konwencyjnego. Po czwarte, stwierdzenie przez ETPC naruszenia Konwencji, jako naruszenia praw i wolności o charakterze podstawowym ma dużą wagę, jednakże z punktu widzenia postępowania cywilnego dla strony bardziej dotkliwie jest naruszenie gwarancji procesowych, z kolei zaś istotność naruszenia EKPC dla postępowania cywilnego przekłada się na dobór środka właściwego dla jego naprawienia. Po piąte, przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie zawierają stosownego przepisu, który umożliwiłby wznowienie postępowania w przypadku, gdy ETPC stwierdzi, że w postępowaniu cywilnym naruszono podstawowe gwarancje procesowe przysługujące stronie. Brak jest bowiem efektywnego środka pozwalającego na wzruszenie prawomocnego orzeczenia zapadłego w tym postępowaniu. Jest to niewątpliwie istotny mankament z punktu widzenia rozważanego zagadnienia. Wreszcie po szóste, wyroki ETPC stwierdzające naruszenie Konwencji są wiążące w postępowaniu cywilnym w sprawie o odszkodowanie za szkodę wywołaną naruszeniem w procesie cywilnym Konwencji, choć co istotne, nie stanowią prejudykatu w rozumieniu art. 417¹ k.c. Tak sformułowane hipotezy badawcze rozwinięte zostały w całej monografii.

Monografia jest dość obszerna, bo liczy łącznie 435 stron i składa się pięciu rozdziałów. Praca wzbogacona jest o liczne orzecznictwo nie tylko krajowych organów

procesowych, ale co ważniejsze Habilitantka poddała analizie również wyroki ETPC. Pod tym względem praca niesie za sobą duży walor poznawczy. Oczywiście stanowisko ETPC wkomponowane jest w problematykę postępowania cywilnego i zestawione z regulacjami Kodeksu postępowania cywilnego.

W pracy wykorzystane zostały następujące metody badawcze, tj. metoda dogmatyczna oraz metoda prawno porównawcza. Metoda dogmatyczna posłużyła do analizy dwóch systemów prawnych, a więc systemu krajowego oraz międzynarodowego, przy czym – jak już wskazano powyżej – analiza objęła system ochrony EKPC. W tym zakresie analizie podlegały przepisy EKPC pod kątem treści chronionych przez nią praw i wolności (w tym gwarancji procesowych), a także miejsce i rola tego aktu w porządku krajowym oraz problematyka wykonania orzeczeń. Poza samymi przepisami Konwencji, Habilitantka skupiła się również na zasadach interpretacji EKPC, jak również na zaleceniach Komitetu Ministrów Rady Europy Rec(2000)2. W przypadku prawa krajowego system ochrony został przeanalizowany pod kątem postanowień ustawy zasadniczej oraz przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Tego rodzaju podejście było ze wszelkich miar w pełni uzasadnione, biorąc pod uwagę przedmiot zainteresowania Habilitantki i zakres prowadzonych badań naukowych. Gdy chodzi z kolei o metodę prawno porównawczą, mimo że pełniła ona funkcję aplikacyjną, to w istocie została ona ograniczona przede wszystkim do prezentacji rozwiązań przyjętych w niektórych państwach-stronach Konwencji bez odniesień do głębokich źródeł obowiązujących w tych państwach systemów prawnych. Wydaje się, że nie było sensu przy tak skonstruowanym temacie szerszego stosowania metody prawno porównawczej.

Układ poszczególnych rozdziałów nie budzi poważniejszych zastrzeżeń, aczkolwiek można wskazać, że rozdział I zatytułowany: „System ochrony praw człowieka Rady Europy” jest zbyt nadmiernie rozbudowany, biorąc pod uwagę z kolei treść pozostałych rozdziałów. Być może trzeba było ograniczyć treść tego rozdziału do najważniejszych kwestii, a pominąć wątki poboczne. Rozdział I, poza powyższym zastrzeżeniem, stanowi wprowadzenie do całej problematyki związanej z zakresem ochrony praw i wolności w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Na uwagę zasługuje to, że Habilitantka w ramach tego rozdziału, poczyniła dość obszerne analizy związane z zagadnieniem wymiaru materialnego i procesowego praw, w tym również gwarancji procesowych, wynikających z ETPC. Co istotne odniesiono się przy tym

również do zasad, w oparciu, o które jednostka może zwrócić się do ETPC o udzielenie ochrony, z uwagi na jej subsydiarność. Z kolei w rozdziale II zatytułowanym: „Konstytucyjny system ochrony praw człowieka a Europejska Konwencja Praw Człowieka”, Pani dr Olga Maria Piaskowska odniosła się do niezwykle istotnej kwestii, a mianowicie konstytucyjnego systemu ochrony praw człowieka. Analizie poddano przepisy Konstytucji RP chroniące prawa i wolności jednostki oraz przewidziane w ustawie zasadniczej środki ochrony tych praw. W celu porównania systemu ochrony wynikającego z ustawy zasadniczej zaprezentowano także zakres ochrony wynikający z EKPC. O tyle było to niezbędne, że dzięki temu przyrównaniu można dostrzec różnic w zakresie ochrony jakie jednostka otrzymuje w świetle prawa krajowego i prawa międzynarodowego. Podjęto także tematykę związaną ze stosowaniem standardów ochrony praw człowieka w prawie krajowym z uwagi na doktrynę marginesu oceny oraz teoretycznych modeli stosowania Konwencji w prawie krajowym, odnosząc ją do polskiego porządku prawnego. Uwagi poczynione w ramach tego rozdziału odniesiono następnie do procesu cywilnego, na tle, którego w sposób szczególny uwidacznia się problematyka ochrony praw człowieka. Natomiast w rozdziale III zatytułowanym: „Oddziaływanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na polski porządek prawny” Habilitantka skupiła uwagę na problematyce związanej, raz z wykładnią EKPC stosowaną przez Trybunał, a dwa z charakterem prawnym wyroków ETPC i ich rodzajami. Rozważono także problematykę związaną z obowiązkiem wykonywania wyroków ETPC, mając na uwadze skutki indywidualne i generalne, jakie wywołują, a także zagadnienie wpływu tych judykatów na proces stanowienia i stosowania prawa krajowego. Kwintesencją pracy jest natomiast rozdział IV zatytułowany: „Wznowienie postępowania w świetle zalecenia Rec(2000)2 a polski proces cywilny”. Habilitantka analizuje tu relację zapisów tego aktu do norm polskiego Kodeksu postępowania cywilnego. Przy tej okazji wyjaśniono tu znaczenie pojęć „ponowne zbadanie” i „wznowienie postępowania”, a także omówiono przesłanki, jakimi się tam posłużono. Rozdział ten uważam za najważniejszy dla całej pracy. Pani dr Olga Maria Piaskowska skupiła uwagę nie tylko na powyższych kwestiach, co ważniejsze podjęła się analizy dopuszczalności wznowienia postępowania cywilnego w przypadku, gdy ETPC stwierdził naruszenie Konwencji, do którego doszło w postępowaniu cywilnym. W rozdziale tym dokonano gruntownej analizy nie tylko w oparciu o zebrane poglądy i orzecznictwo, ale również dokonano oceny tych rozwiązań z punktu widzenia treści

zalecenia Rec(2000)2. Ostatni rozdział pracy zatytułowany został: „Ponowne zbadanie sprawy i prejudycjalność wyroków ETPC a polski proces cywilny. Uwagi de lege lata i de lege feredenda”. W ramach tego rozdziału Habilitantka podjęła problematykę możliwości wykorzystania środków służących wzruszeniu prawomocnego orzeczenia, które zapadło w procesie cywilnym jako narzędzie wykonania wyroku ETPC i w konsekwencji prowadzące do ponownego zbadania sprawy. Rozważania poczynione w tym rozdziale objęły skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, a także skargę nadzwyczajną. Analiza została uzupełniona również o uwagi co do możliwości wykorzystania w tym celu skargi konstytucyjnej oraz powództwa opozycyjnego. Rozdział V obejmuje także analizę zagadnienia prejudycjalności wyroku ETPC dla procesu cywilnego, którego przedmiotem jest żądanie odszkodowania za szkodę w związku z naruszeniem Konwencji.

Ogólna ocena pracy jest jednoznacznie pozytywna. Uważam, że monografia przedstawiona przez Panią dr Olgę Piaskowską stanowi bardzo dobre opracowanie naukowe, które zostało przygotowane w sposób rzetelny i kompleksowy. Habilitantka zmierzyła się z wieloma skomplikowanymi zagadnieniami, które pozostają w bezpośrednim lub pośrednim związku z kwestią oddziaływania naruszeń Europejskiej Konwencji Praw Człowieka na sądowe postępowanie cywilne. Temat podjęty w pracy jest w istocie bardzo doniosły nie tylko dla nauki, ale i również dla praktyki. Do tej pory zagadnienie to nie zostało w sposób tak dogłębny przeanalizowane w doktrynie, jak uczyniła to Pani dr Olga Maria Piaskowska. Stąd też można uznać, że praca Pani dr Olgi Marii Piaskowskiej wypełnia istniejącą w tym zakresie lukę i niewątpliwie stanowi przyczynek do dyskusji co do ewentualnych zmian Kodeksu postępowania cywilnego w tym zakresie.

III. Inne formy aktywności naukowej

Pani dr Olga Maria Piaskowska w okresie od obrony rozprawy doktorskiej do czasu złożenia wniosku o wszczęcie postępowania w przedmiocie nadania stopnia doktora habilitowanego opublikowała szereg interesujących artykułów i rozpraw. Nie ustosunkowując się do wszystkich wspomnę jedynie o tych, które w mojej ocenie stanowią wartość dodaną i które można uznać za publikacje stanowiące wkład w naukę. Wynika to z tego, że w dorobku Habilitantki mamy poza ważnymi publikacjami, które

stanowią przyczynek do dyskusji naukowej, również te mniej znaczące o charakterze wyłącznie przyczynkarskim. Do tych ostatnich nie będę nawiązywał.

Oceniając dorobek naukowy Pani dr Olgi Marii Piaskowskiej należy podnieść, że po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka opublikowała 40 prac naukowych, z czego 17 stanowią opracowania w ramach prac zbiorowych, niektóre z nich we współredakcji, 10 opracowań komentarzowych w zakresie postępowania cywilnego, 13 artykułów, a ponadto współredakcja 2 książek. W sumie można powiedzieć, że ilość ta nie jest przytłaczająca, jednak to nie ilość ma tu znaczenie, lecz jakość.

W ramach przedłożonych do oceny osiągnięć naukowych, które, według Habilitantki, wypełniają ustawowe wymagania „znacznego wkładu w rozwój dyscypliny naukowej” i wykazują Jej „istotną aktywność naukową” przedstawiono m.in. dwie monografie, z których jedna stanowi opublikowaną pod zmienionym tytułem rozprawę doktorską z tym, że za tę pracę Habilitantka otrzymała już stopień doktora nauk prawnych, co oznacza, że nie powinna ona mieć w zakresie dokonywanej tu oceny znaczenie decydującego. Kolejna zaś pozycja określona została jako monografia pt. „*Mediacja w postępowaniu cywilnym. Komentarz*” (Wolters Kluwer 2017). Praca ta przygotowana została wspólnie z Katarzyną Antolak-Szymańską i w zasadzie jest to wypowiedź o charakterze komentatorskim. Nie zmienia to jednak faktu, że wypowiedź Habilitantki cechuje dość wysoki poziom naukowy. W ramach tej publikacji Pani dr Olga Maria Piaskowska omówiła w sposób dość obszerny następujące artykuły: 10, 98¹, 103¹, art. 104¹, art. 183⁵ -183⁷, art. 183¹⁴ -183¹⁵, art. 187 i art. 202¹ k.p.c. – a więc te regulacje z kodeksu postępowania cywilnego, które objęte są problematyką mediacji i dotyczą jej w całości lub też w pewnym zakresie. Zagadnienie mediacji jako sposobu rozwiązywania sporów (konfliktów) stanowi ważny kierunek w działalności naukowej Pani doktor. Zresztą, jak sama wskazuje, obszar ten jest kolejnym obszarem badawczym, któremu w swojej pracy naukowej poświęciła szczególną uwagę. Zagadnienia związane z mediacją w jej aspekcie procesowym, Pani dr Olga Maria Piaskowska podjęła również w innej publikacji, a mianowicie: *Wymóg z art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c. w świetle braku obligatoryjności mediacji*, [w:] *Ius est a iustitia appellatum. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Wiśniewskiemu*, M. Tomalak (red.), Wolters Kluwer 2017, s. 431-438). Opracowanie to jest interesujące i przedstawia wnioski, które są przydatne dla praktyki. Niezależnie jednak od samego ujęcia wskazanej problematyki, to na uwagę zasługuje tu okoliczność, że wypowiedź ta

znalazła się w Księdze naukowej dedykowanej jednemu z czołowych polskich procesualistów. Okoliczność zaproszenie Pani doktor do przygotowania opracowania do samej księgi świadczy o tym, że została doceniona jako naukowiec. Problematyka mediacji kontynuowana była także w kolejnych publikacjach: *Is mediation in civil disputes in Poland really voluntary? A few comments on the background of the solutions adopted in the Polish Code of Civil Procedure* (Quaderni di Conciliazione 2020/12, s. 245-259; tekst anglojęzyczny); *Posibilidades para el desarrollo de la mediación en Polonia durante la pandemia Covid-19* (Quaderni di Conciliazione 2020/13, s. 323-338); *Zarys odpowiedzialności kontraktowej mediatora* (Przegląd Prawa Handlowego 2018/12, s. 22-29).

Kolejnym obszarem badawczym zaprezentowanym przez Habilitantkę był obszar związany z szeroko pojętym stosowaniem Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w polskim porządku prawnym. Co ważniejsze jednak badania w tym zakresie dotyczyły postępowania cywilnego i wpływu stosowania Europejskiej Konwencji Praw Człowieka na sądowe postępowanie cywilne. Wydaje się, że obszar tych właśnie badań jest najważniejszy z punktu widzenia sylwetki naukowej Habilitantki i ma on bardzo istotne znaczenie dla nauki polskiego prawa procesowego cywilnego.

W publikacjach mieszczących się w tym obszarze problematyka podjęta przez Habilitantkę skupiała się wokół zagadnień związanych w pierwszej kolejności z przewlekłością postępowania w sprawach cywilnych, tyle że w kontekście art. 6 EKPC i przewidzianych w nim gwarancji dla rozsądnego czasu trwania postępowania sądowego. Oczywiście perspektywa badawcza dotyczyła postępowania w sprawach cywilnych. W tym aspekcie wskazać należy na opracowanie pt. *„Przewlekłość postępowania w sprawach cywilnych”* pod red. O.M. Piaskowskiej i K. Sadowskiego, Wolters Kluwer 2016. Pani dr Olga Maria Piaskowska w poszczególnych rozdziałach zamieszczonych na jej łamach podjęła tematykę związaną m.in. ze znaczeniem, jakie dla stron oraz ich postawy wobec postępowania cywilnego może mieć niezrealizowanie postulatu szybkości postępowania; a ponadto także z zagadnieniem związanym z tym, jakie działanie organu prowadzącego postępowanie może w określonej sytuacji przyczynić się do przewlekłości postępowania; czy wreszcie znaczeniem dla ewentualnego stwierdzenia przewlekłości, jakie może mieć wydanie postanowienia o zawieszeniu postępowania. Niezależnie od wskazanych powyżej wątków tematycznych w ramach zaprezentowanej monografii istotne znaczenie ma również analiza

zagadnienia związanego z możliwością uzyskania przez stronę odszkodowania od Skarbu Państwa za szkodę związaną z przewlekłością postępowania oraz możliwością potraktowania orzeczenia stwierdzającego przewlekłość jako prejudykatu. Na uwagę zasługuje także inna publikacja pozostająca w obszarze głównego nurtu badawczego Habilitantki, tj. opracowanie zamieszczone w księdze pamiątkowej, pt. *„Problemy systemowe skargi na przewlekłość postępowania. Uwagi na tle wyroku pilotażowego ETPC z 7.07.2015 r. w sprawie Rutkowscy i inni v. Polska, (w:) Sine ira et studio. Księga jubileuszowa dedykowana Sędziemu Jackowi Gudowskiemu”*, T. Ereciński, P. Grzegorzczak, K. Weitz (red.), Wolters Kluwer 2016. Kolejnymi publikacjami, które zasługują na pozytywną ocenę są: *„Odrzucenie skargi na przewlekłość postępowania cywilnego a limine w świetle art. 1 ust. 3 ustawy o skardze*, (Europejski Przegląd Sądowy 2018/9), który dotyczy kwestii istotnej z punktu widzenia prawidłowości zastosowania art. 13 EKPC w odniesieniu do dostępności w polskim procesie cywilnym środka, jakim jest skarga na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki; czy też artykuł pt. *„Prawo do sądu a oddalenie oczywiście bezzasadnego powództwa w świetle projektu zmian z 27.11.2017 r. do Kodeksu postępowania cywilnego”* (Studia Prawnicze PAN 2018/1), który odnosił się do skomplikowanej problematyki powództwa oczywiście bezzasadnego przy uwzględnieniu również perspektywy art 6 E EKPC. Publikacja ta była w owym czasie jedną z pierwszych, które podejmowały zagadnienie oczywistej bezzasadności powództwa. Habilitantka nie stroni także od innych trudnych tematów, o czym świadczy chociażby jej wypowiedź: *„Prawo do zawarcia związku jednostronnego jako wyraz poszanowania prawa do ochrony życia prywatnego i rodzinnego*, (Przegląd Sądowy 2018, Nr 5, współ. P.F. Piesiewicz). Artykuł ten omawia problematykę art. 8 EKPC i realizacji gwarantowanego nim prawa w polskim porządku prawnym.

Obszarem badawczym, na którym Habilitantka skupiła uwagę, był również obszar związany z istotą zażalenia w przedmiocie orzeczeń kasatoryjnych. Jak sama Habilitantka wskazuje, rozważania te stanowią wynik badań i przemyśleń związanych z pracą w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego. Habilitantka swoje spostrzeżenia zamieściła w ramach opracowania pt. *„Skarga kasacyjna. Zażalenie do Sądu Najwyższego na podstawie art 394¹ § 1¹ k.p.c.”*, w którym przygotowała następujące rozdziały: *Zażalenie jako środek zaskarżenia, Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne w modelu apelacji pełnej, Postępowanie w sądzie pierwszej instancji, Postępowanie przed Sądem Najwyższym*.

Za cenne i wartościowe pod względem naukowym uznają prace:

- „*Ustalenie danych osobowych sprawcy naruszenia dóbr osobistych w Internecie celem dochodzenia ich ochrony w postępowaniu cywilnym*” (Zeszyty Naukowych KUL (2018/2, współ. P.F. Piesiewicz);
- „*Problematyka naruszenia dóbr osobistych w postaci czci a udostępnianie treści pochodzących od osób trzecich za pośrednictwem hiperlinków umieszczonej*” (Zeszyty Prawnicze PAN 2018/2, współ. P.F. Piesiewicz);
- „*Termin przedawnienia dla biegu roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym w razie umorzenia postępowania karnego z uwagi na niepoczytalność sprawcy (uwagi na tle art. 442¹ § 2 k.c.)*” (Przegląd Sądowy 2018/6).

Podobne zdanie można wyrazić, gdy chodzi o przygotowany przez Panią dr Olę Marię Piaskowską komentarz do kodeksu postępowania cywilnego (*Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz*, O.M. Piaskowska (red.), Wolters Kluwer 2019 oraz *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie nieprocesowe. Postępowanie w razie zaginięcia lub zniszczenia akt. Postępowanie zabezpieczające. Komentarz*, O.M. Piaskowska (red.), Wolters Kluwer 2021). Opracowane przez nią fragmenty komentarza obejmują następujące rozdziały: *Komentarz do art. 1-18* (2019, s. 41-91); *Komentarz do art. 186¹-202* (2019, s. 549-600); *Komentarz do art. 203¹* (2019, s. 606-613; we współautorstwie z dr Karoliną Panfil); *Komentarz do art. 204-205* (2019, s. 613-616); *Komentarz do art. 316-362¹* (2019, s. 842-913); *Komentarz do art. 399-416(1)* (2019; s. 1130-1170); *Komentarz do art. 424¹-424¹²* (2019, s. 1172-1199), *Komentarz do art. 499-505¹⁴* (2019, s. 1407-1427) oraz *Komentarz do art. 692-693¹⁰* (2021, s. 530-547) i *Komentarz do art. 693¹¹-693²²* (2021, s. 547-557). O ile w wielu wypadkach sam komentarz nie jest odbierany jako dzieło naukowe, bo stanowi kompilację wielu poglądów zgłoszonych w doktrynie, o tyle w przypadku opracowania Habilitantki można śmiało powiedzieć, że pewne jego fragmenty wykazuje duży walor poznawczy. Zaś zgłoszone poglądy świadczą o naukowym i praktycznym podejściu do poszczególnych zagadnień. Nie mam wątpliwości, że opracowany przez Habilitantkę komentarz świadczy o jej dużym zaangażowaniu naukowym.

Pozostałe publikacje autorstwa Habilitantki mają znaczenie jedynie przyczynkarskie. Nie ma zatem potrzeby odnoszenia się do nich w ramach niniejszej recenzji.

Całościowa ocena dorobku naukowego Pani dr Olgi Marii Piaskowskiej zasadniczo jest pozytywna. Można wysunąć tezę, że przygotowane przez nią opracowania charakteryzują się dojrzałością naukową i inspirują do dyskusji. Nie są to prace o przełomowym znaczeniu, niemniej jednak godne odnotowania w obszarze prawa procesowego cywilnego. W dorobku każdego poważnego badacza można dostrzec pewną tendencję rozwojową, a mianowicie pewne publikacje mają przełomowe znaczenie i są bardzo cenne dla nauki, a inne mają po prostu charakter przyczynkarski i stanowią jedynie głos w dyskusji na kanwie praktycznego zastosowania danej regulacji. Wydaje się, że jest podobnie z dorobkiem naukowym Pani dr Olgi Marii Piaskowskiej, otóż widać tu tendencję rozwojową i poszerzanie horyzontów samej Habilitantki i to należy docenić i bardzo mocno zaakcentować. Niewątpliwie wzniesieniem się na wyżyny dojrzałości naukowej Habilitantki jest jej praca pt. *"Stwierdzenie naruszenia Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i jego skutki w polskim procesie cywilnym"*, która – co istotne – rekompensuje wszelkie inne wątpliwości i zastrzeżenia, które mogłyby się zrodzić, gdy chodzi o ocenę pozostałych publikacji Pani dr Olgi Marii Piaskowskiej. Pani dr Olga Maria Piaskowska jest naukowcem ambitnym i dobrze rokującym na przyszłość.

Gdy chodzi o inne płaszczyzny aktywności naukowej istotne z punktu widzenia całościowej oceny Pani dr Olgi Marii Piaskowskiej, to należy zwrócić uwagę, że Habilitantka aktywność naukową po uzyskaniu stopnia doktora realizowała nie tylko na Uniwersytecie SWPS (i częściowo także w Sądzie Najwyższym), lecz również we współpracy międzynarodowej realizowanej w szczególności wspólnie z Uniwersytetem w Cagliari. Podjęła m.in. współpracę międzynarodową prowadzącą się do dwóch głównych obszarów: mediacji jako instytucji służącej rozwiązywaniu sporów cywilnych oraz dydaktyki akademickiej. W pierwszym obszarze nawiązana została współpraca naukowa z zespołem badawczym z Uniwersytetu w Cagliari (*Università degli Studi di Cagliari, Sardinia, Włochy*), a za jego pośrednictwem także z innymi ośrodkami w ramach grupy CUEMYC (ang. *The University Conference for the Study of Mediation and Conflict*). Została ona zainicjowana podczas wymiany akademickiej Erasmus+ w 2019 r. W drugim obszarze z kolei nawiązana została współpraca międzynarodowa podjęta w ramach stowarzyszenia The Association of Law Teachers. Istotnym elementem współpracy międzynarodowej było zorganizowanie trójstronnego seminarium

naukowego, gromadzącego przedstawicieli świata nauki z Włoch, Argentyny i Polski. Seminarium, w którego organizację zaangażowana była Pani dr Olga Maria Piaskowska poświęcone było prawnoporównawczej problematyce dopuszczalności przerwania ciąży *“La disciplina dell’interruzione volontaria di gravidanza in Italia, Argentina e Polonia”*. Seminarium to odbyło się we współpracy z Uniwersytetem w Cagliari (Sardynia, Włochy), Uniwersytetem Abierta Interamericana (Argentyna), i Stowarzyszeniem Mediatori Mediterranei ONLUS (Sardynia, Włochy) dla studentów wszystkich trzech wydziałów prawa.

Przy dokonywaniu oceny poszczególnych form aktywności naukowej Pani dr Olgi Marii Piaskowskiej istotnego znaczenia nabiera kwestia jej zaangażowania w pracach krajowego zespołu badawczego, złożonego z przedstawicieli różnych ośrodków akademickich, a także zawodów prawniczych, który przygotował wydany dotychczas w dwóch tomach komentarz do k.p.c. (*Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz*, Wolters Kluwer 2019 oraz *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie nieprocesowe. Postępowanie w razie zaginięcia lub zniszczenia akt. Postępowanie zabezpieczające. Komentarz*, Wolters Kluwer 2022, ukazał się w grudniu 2021). Jak wynika z oświadczenia Habilitantki jest ona obecnie zaangażowana w pracę nad ostatnim trzecim tomem komentarza.

Wśród innych jeszcze form aktywności Habilitantki, to wspomnieć należy, że po uzyskaniu stopnia doktora występowała w charakterze promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim: mgr Małgorzaty Sobczak (temat rozprawy: *Przekształcenie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu we własność*, obrona 19.11.2019), której opiekunem naukowym była dr hab. Agnieszka Góra-Błaszczkowska, prof. SWPS. W chwili obecnej jestem także promotorem pomocniczym w przewodzie mgr Pauliny Kosior, której promotorem jest dr hab. Agnieszka Góra - Błaszczkowska a także mgr Doroty Nowak-Plewczyńska, której promotorem jest dr hab. Marcin Aślanowicz, prof. SWPS.

Pani dr Olga Maria Piaskowska, co warto zaznaczyć, że od 2012 r. jest także członkiem zespołu, który stworzył pierwszy z nowatorskiej linii produktów Lex Navigator (*Lex Navigator Postępowanie Cywilne* pod red. naukową prof. zw. Tadeusza Wiśniewskiego) - jest to produkt zawierający interaktywne schematy, opatrzone praktycznymi komentarzami. Produkt oferowany do sprzedaży przez Wolters Kluwer Polska i dostępny w Systemie Informacji Prawnej LEX. Możliwość zaangażowania Pani

doktor w ten projekt wynika zapewne z tego, że jest osobą, która wykazuje dużą aktywność naukową.

Niezależnie od powyższego Pani dr Olga Maria Piaskowska jest zaangażowana bardzo mocno w działalność mającą na celu popularyzację nauki. Do osiągnięć w tym zakresie należy zaliczyć przede wszystkim szkolenia, które prowadziła dla sędziów na zlecenie zarówno Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, jak i poszczególnych Sądów Apelacyjnych i Okręgowych z zakresu przewlekłości postępowania. Istotną częścią tego dorobku jest działalność publicystyczna, w tym przede wszystkim felietony na tematy prawnicze zamieszczane m.in. na łamach Pokoju Adwokackiego, jak i Strefy Prawa Uniwersytetu SWPS. W chwili obecnej prowadzi także poświęcone tej problematyce zajęcia dla aplikantów szkolących się w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Warszawie. Warto zaznaczyć, że pełniła także dwukrotnie funkcję członka jury w konkursie „Ratio Decidendi” na projekt uchwały SN organizowanym przez Fundację Polskie Towarzystwo Prawnicze OPUS IURIS oraz Szkołę Prawa Procesowego mec. Agaty Rewerskiej AD EXEMPLUM. Na zakończenie wspomnieć należy również o uczestnictwie Pani doktor w debatach Pokoju Adwokackiego poświęcone różnym zagadnieniom istotnym z punktu widzenia samorządu adwokackiego, w tym m.in. debata dot. reklamy adwokackiej, umowy o pracę w adwokaturze czy specjalizacji.

Pani dr Olga Maria Piaskowska uczestniczyła w wielu konferencjach krajowych i międzynarodowych. Na wielu z nich wygłaszała referaty w języku obcym.

Oceniając wskazane płaszczyzny aktywności naukowej Pani dr Olgi Marii Piaskowskiej można powiedzieć, że realizuje się ona na wielu polach naukowych. To zaangażowanie niewątpliwie należy docenić i wyrazić aprobatę dla wskazanych form aktywności zawodowej.

IV. Podsumowanie

Pani dr Olga Maria Piaskowska zaprezentowała monografię, która została opublikowana w wydawnictwie Wolters Kluwer, a więc w wydawnictwie znajdującym się na liście ministerialnej. Monografia ta stanowi znaczny wkład Autorki w rozwój dyscypliny nauki prawne, a całość Jej aktywności naukowej należy uznać co do zasady za istotną i realizowaną w więcej niż jednym ośrodku naukowym.

W konsekwencji mogę stwierdzić, że spełnione zostały wszystkie przesłanki z art. 219 ust. 1 PSZWiN do nadania Pani dr Oldze Marii Piaskowskiej stopnia doktora habilitowanego w zakresie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne. Rekomenduję zatem dopuszczenie Jej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Adam Białek', written in a cursive style.

Wrocław, dnia 5 czerwca 2022 r.